

Afgørelser – Reg. nr.: 00963.00

Fredningen vedrører: Lindved Å - Afvist

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet   24-05-1947

Fredningsnævnet   10-03-1945

Kendelser

Deklarationer

FREDNINGSNÆVNET >

IKKE FREDET

INDHOLDSFORTEGNELSE

- kendelse af 24/5 1947 [ofn - 618/46] om stadfæstelse af
- kendelse af 10/3 1945 [nævn] om ikke at gennemføre fredning_C

497 ÅRSLEV

1312 I NV

MATRIKELFORTEGNELSE

(ajour pr. 24/5 1947)

~~Fredningen~~ omfatter (helt eller delvis) følgende matrikelnumre: af

Nr. Lyndelse sogn_C

Gældende matrikulært kortbilag:

Se også REG. NR.:

UDSKRIFT

af

Forhandlingsprotokollen for Fredningsnævnet for
Odense Amtsrådskreds.

IKKE FREDET

K E N D E L S E

afsagt den 10. Marts 1945.

Ejere af vandlidende Arealer langs Lindved Aa i Nr.Lyndelse Sogn oven for Bramstrup har i mange Aar ønsket at faa disse Arealer, der udgør henved 100 Tdr. Land afvandet og omdannet til Enge.

Efter mange forgæves Bestræbelser, der maa antages at være strandede som Følge af svigtende Rentabilitet ved de paatænkte Foranstaltninger, har Det danske Hedeselskab nu udarbejdet et Inddæmnings- og Afvandingsprojekt, som tilsigter gennem aabne Grøfter og en parallelt med Aaen gaaende Rørledning i Forbindelse med Inddigning af Aaen at afvande et Areal paa vistnok 76 ha., hvilket Projekt er forelagt Statens Landvindingsudvalg med Ansøgning om Støtte til Gennemførelsen i Medfør af Lov Nr.599 om Landvinding af 14.November 1940, jfr. Lov Nr.141 af 30.Marts 1942.

I Skrivelse af 3.Juni 1944 har Danmarks Naturfredningsforening herefter begæret nærværende Fredningssag rejst til Hindring af det nævnte Projekt, idet det under Henvisning til en Del vedlagte Erklæringer gøres gældende, at værdifulde Natur- og Kulturværdier trues med Ødelæggelse, hvorved Opmærksomheden navnlig henledes paa "Værdien af de enestaaende historiske Voldgrave omkring Bramstrup, der i Modsætning til saa mange andre historiske Voldanlæg stadig er vandfyldte, hvilket foruden at være af historisk Betydning tillige er af stor landskabelig Betydning."

Begæringen om Fredning er senere i Skrivelse af 5.September 1944 og 13.Februar 1945 præciseret til at angaa et nærmere betegnet Areal Vest for Bramstrup Mølle og Øst for Skellinien mellem Matr. Nr.13a og 4a af Lyndelse By og Sogn, som vist paa et fremlagt Kort (Bilag 22). Arealet kræves fredet i dets nuværende Tilstand, dog saaledes, at Udnyttelse kan finde Sted i samme Omfang som hidtil i saavel landbrugsmæssig som forstmæssig og fiskerimæssig Henseende,

og saaledes, at der paa Arealet kun maa finde landbrugsmæssig Bebyggelse Sted, og saaledes at dennes Udformning skal godkendes af Nævnet.

Fredningsbegæringen er tiltraadt af Naturfredningsraadet.

Fredningsbegæringen er endvidere tiltraadt af Godsejer K. Langkilde, Bramstrup, der har erklæret, at han ikke vil kræve Erstatning for Fredning af sine Arealer, medmindre der bliver Tale om at give Offentligheden Adgang, eller om Forbud mod Skovhugst. Hans Standpunkt er nærmere udformet i en Skrivelse af 19. Februar 1945 fra Højesteretssagfører Ejvind Møller.

De øvrige Lodsejere har ved Civilingeniør C. Gimbel som Formand for et Lodsejerudvalg protesteret mod Fredningen, idet det bestemt er, at Afvandingen vil sænke Vandstanden i Voldgraven eller ødelægge historiske eller landskabelige Værdier, ligesom det bestrides, at Faunaen er saa værdifuld, at Hensynet til den bør hindre Gennemførelsen af det foreliggende Projekt. Det erkendes vel, at Vandmængden og dermed Vandkraften og Værdien af en af Godsejer Langkilde installeret Stødhævert vil formindskes ved Afvandingen, men Vandstanden i Mølleedammen og Voldgravene vil ved Hjælp af det forhaandenværende Opstemningsapparat kunne holdes uforandret, og den Værdiforringelsen af Stødhævten har Godsejeren faaet tilkendt Erstatning paa 11000 Kr. ved en Overtaxationskommission, nedsat af Paakendelse af dette Spørgsmaal.

Saafernt Fredningen gennemføres, kræver Lodsejerne følgende Erstatninger:

C. Gimbel, Matr. Nr. 6a m. fl.	12.000 Kr.
Olivia Petersen, Matr. Nr. 19a m. fl.	15.000 -
Ch. Christensen, Matr. Nr. 33d	3.000 -
Niels Hansen, Matr. Nr. 1a	4.000 -
Sv. P. Larsen, Matr. Nr. 33c	10.000 -
Laurits Nielsen, Matr. Nr. 4a m. fl.	8.500 -
Peter Johansen, Matr. Nr. 6a m. fl.	6.500 -
N. Chr. Jørgensen, Matr. Nr. 5a m. fl.	2.750 -
Anders Jørgensen, Matr. Nr. 11a m. fl.	7.000 -
Sv. Knudsen, Matr. Nr. 29 m. fl.	1.000 -
Jermin Jensen, Matr. Nr. 9b m. fl.	2.000 -
	<hr/>
	71.750 Kr.

Endvidere forbeholder højere oppe ad Aaen boende Lodsejere sig en Erstatning paa indtil 60.000 Kr. hvis Fredningen maatte medføre, at Afvandingsprojektet heller ikke kan gennemføres for deres Vedkommende.

Endelig kræver Lodsejerne erstattet de Udgifter, som Afvandingsprojektet har paaført dem, ligesom de maa kræve den eventuelt fredede Strækning af Aaen vedligeholdt og oprenset efter Regulativet som hditil for at hindre yderligere Ødelæggelse af de ovenfor liggende Arealer.

Protesten mod Fredningen er tiltraadt af Nr.Lyndelse Sogneraad ved Sogneraadsformand Jens F.Jensen.

Voldanlægget ved Bramstrup eller Gravanlægget, som det rettere bør betegnes, da der ikke findes Volde bevaret, kan stadig beskrives som i en fremlagt Skrivelse af 4.Marts 1918, hvori det hedder:

"Paa given Foranledning undlader Nationalmuseet ikke at udtale, at Bramstrup Gravanlæg i sin nuværende Tilstand er et historisk Mindesmærke af betydelig Værdi, som det vilde være af meget stor Betydning at kunne bevare urørt og vandfyldt. Det maa henregnes til den Klasse af Gravanlæg, der er karakteristisk for Renæssancetiden - Gravanlægget, der i mer eller mindre rektangulær Form omslutter en lav Borgø af betydeligt Omfang -. men bl.a. er dets Afhængighed af det omkringliggende Moseareal en Arv fra Middelalderen, der røber, at Anlægget stammer fra Renæssancens første Aar, og at det sandsynligvis har afløst et ældre Befæstningsværk paa samme Plads. Af arkivalisk Vej lader det sig da ogsaa paavise, at Gravanlægget er udført i Aarene kort efter Grevefejden af Mikkel Brockhøns, og den Omstændighed, at Arbejdet saaledes er nøjagtigt dateret, giver det en yderligere Værdi fremfor andre typologisk beslægtede Anlæg.

Fremhæves bør det ogsaa, at Bramstrups Befæstning af samme Grund staar som et smukt og historisk værdifuldt Eksempel paa de Forsvarsværker, Adelen, belært af Erfaringer fra Grevefejden, opførte til Værn for deres Sædegaarde straks efter Fejden.

Endelig turde Gravanlægget af endnu en Aarsag fortjene særlig Interesse, nemlig paa Grund af det betydelige Areal, Gravene omslutter. Kun en enkelt dansk Herregaard, kan endnu udvise en tilnærmelsesvis saa stor Borgplads, omend Tilfældet i det 16.Aarh.

langtfra var enestaaende."

Ved Deklaration tinglyst den 22.Marts 1918 blev dette Gravanlæg fredet, dog paa følgende Betingelse: "Hvis Vandstanden i Mølleaaen paa udenforstaaendes Initiativ uden Bramstrups Ejers Billigelse sænkes under den nuværende Bund af Malekarmen ved den mig tilhørende Bramstrup Mølle, da bortfalder Fredningsforpligtelsen, da Gravene derved ville blive afvandede og miste sin oprindelige Karakter."

I en Skrivelse af 20.Oktober 1944 til Danmarks Naturfredningsforening har Nationalmuseet udtalt, at Museet maa lægge overordentlig stor Vægt paa, at der inden Afvandingsprojektet føres ud i Livet, skabes betryggende Sikkerhed for, at det ikke vil medføre en Forringelse eventuelt Ødelæggelse af de fredlyste Voldgrave

I en Skrivelse af Juli 1943 til Statens Landvindingsudvalg har Civilingeniør E.Engel, København, paa Godsejer Langkildes Vegne protesteret mod Afvandingsprojektet, idet han gør gældende at det maa befrygtes, at dets Gennemførelse kan komme til at mindske Bramstrup Vandmøllens Ydeevne langt ud over, hvad der er forudsat af fornævnte Overtaksationskommission, samt endvidere Anlægget aldeles ikke vil kunne forrente sig.

I en Skrivelse af 21.April 1944 har Danmarks Naturfredningsforenings tekniske Udvalg bl.a. udtalt:

"Efter det foreliggende synes Projektet at mangle en rimelig økonomisk Fundering, ligesom der ikke ydes nogen Garanti for, at Digerne vil kunne modstaa en Gennemsvivning, hvorved Vandstanden vil sænkes . . . . .

Fra et naturfredningsmæssigt, et landskabeligt-æstetisk Synspunkt vil en kunstig Opretholdelse af Aaslyngningen gennem en Inddiggelse være et lidet ønskeligt Foretagende . . . . "

I en udateret Skrivelse (Bilag 9) har samme Udvalg bl.a. udtalt:

"Lindved Aa afvander Søby Sø, løber forbi Lyndelse, Bramstrup, Højby, Holluf Gd. og forener sig med Odense Aa ved Aasum efter at have skaaret Hovedvej Nr.1. Under sit Løb modtager Aaen flere Gange store og smaa Forurenninger: Fra Nr.Søby og Søby Søgaard, Bramstrup Højby, Holluf Gd. og fra en Gaard neden for Neder Holluf. Selvom nogle af disse Forurenninger er meget betydelige og medfører, at det normale Dyreliv fuldstændig kan mangle paa visse Strækninger neden for

Forureningskilden, saa er Aaen med sit nuværende Fald og bugtede Løb i Stand til at foretage en Selvrensning i en saadan Grad, at Følgerne af Forureningerne tilsyneladende forsvinder tilstrækkelig langt neden for Forureningskilden. Dette gælder saaledes for Aaen nær ved dens Udløb i Odense Aa, ved Hovedvej Nr.1. Paa dette Sted lever der flere Organismer, som tyder paa, at Vandet i Hovedsagen er frisk igen, særlig bør bemærkes den sjældne Tæge *aphelocheirus æstivalis*, der iøvrigt kun kendes fra 2 jyske og een sjællandsk Lokalitet.

Af særlig Interesse for den planlagte Sænkning af Lindved Aa er Forureningerne i det øvre Aaløb. Nord for Søby Sø ved Vejen fra Søby Søgaard til Nørre Søby viser Undersøgelsen, at Aaen har en saa kraftig Forurening, at det normale Dyreliv paa Lokaliteten er fuldstændig borte. Bunden er stenet og gruset og under Gruset findes et sort Fløre med Lugt af Svovlbrinte, Fug af "Lammehaler" - d.v.s. Bakteriekulper - kan findes drivende i Vandet.

Der findes ikke forelagt Det naturvidenskabelige Udvalg Oplysninger om, hvorledes og i hvilken Udstrækning de planlagte Vandstandssænkninger skal gennemføres, udover Godsejer Langkildes Meddelelse om, at Vandstandens Sænkning vil medføre økonomisk Tab ved Forringelse af Vandkraft m.m. for Bramstrups Vedkommende, Sænkning af Vandet i Voldgravene omkring Bramstrup og Sænkning af Vandstanden i det tilstødende Moseterræn. Men selv om Vandstandsreguleringen alene tænkes udført paa Terrænet omkring Bramstrup, maa den fraraades ud fra et naturvidenskabeligt Synspunkt. En Vandstandssænkning vil nemlig bevirke - ikke mindst hvis den tillige medfører en Regulering og Udretning af det slyngede Aaløb - at Aaens selvrensende Evne formindskes. Det vil altsaa sige, at de ovenfor liggende Strækninger, der er ødelagte eller paavirkede af Forurening, vil brede sig længere ned ad Aaen.

.....

Til Slut skal tilføjes: Den oven for nævnte Tæge, *aphelocheirus æstivalis*, der findes i Lindved Aas nedre Løb, er et saa sjældent forekommende Dyr i Danmark, at den meget vel kunde tænkes fredet ifølge Naturfredningslovens § 1, 2.Stk. Vi skal dog ikke paa det nuværende Tidspunkt stille Forslag herom, men kun anbefale, at der intet foretages ved Lindved Aa, der kan gribe ødelæggende ind

overfor dens naturlige Fauna og Flora."

I en Skrivelse af 15. August 1943 har mag. scient. E. W. Kaiser bl. a. udtalt:

"St. 2. Lindved Aa c. 600 m nedenfor Spangbro . . . .

Med Hensyn til Graden af Forureningen er den i Juli nærmest lige paa Grænsen af, hvad Aaens Selvrensningsevne kan bære, uden at der optræder uheldige Ledsagetilstande. Der menes hermed, at den Forureningen stiger yderligere enten som Følge af forøget Spildvandstilførsel eller som Følge af formindsket Vandføring, vil der indtræde Iltsvind, Lugtplage, Fiskedød og andre Ubehageligheder.

Af de ovenstaaende Stationsbeskrivelser fremgaar det, at der hele Aaret kan paavises en Forurening paa Strækningen omkring St. 2, og om Sommeren er der tillige en tydelig Forurening paa og St. 5.

Reguleringen vil efter de foreliggende Oplysninger næppe til at berøre den øvre Del af Aaen direkte, men, som fremhævet under Omtalen af St. 2, maa man lejlighedsvist regne med en Tilførsel af organiske Affaldsstoffer fra dette Parti af Aaen, og dette kan muligvis blive medvirkende til at skabe Ulemper i den regulerede Del af Aaen, dersom Vandføringen bliver mindre end nuværende.

Med Hensyn til Forholdene omkring St. 3-5, altsaa i det Område hvor Reguleringen tænkes udført, vil der her uden Tvivl let kunne opstaa Ulemper, dersom man unddrager Aaen noget af dens nuværende Vandmængde.

Naar Forureningen paa denne Strækning kun gør sig tydelig gældende om Sommeren, hænger det for en stor Del sammen med Aaens ringe Vandføring paa denne Aarstid . . . .

Ved den paatænkte Regulering vil der antageligt unddrages Aaen saavel en Del Overfladevand som en Del Grundvand, og dette maa efter de foreliggende Oplysninger anses for uheldigt, idet Forureningen paa St. 4 og 5, da maa paaregnes at blive paaviselig hele Aaret rundt, ligesom den i værste Fald vil kunne brede sig længere nedad Aaen og eventuelt paavirke Mølledammen ved Bramstrup.

Mølledammen ved Bramstrup viser ikke i Øjeblikket Tegn paa Forurening, og det afhænger af forskellige Forhold, om Dammen fortsat kan bevare sin Renhed. . . . .

Under Hensyntagen til det ovenfor fremsatte maa det anses for betænkeligt, at der foretages saadanne Ændringer i Aæns Forhold, at Vandfornyelsen i Dammen forringes."

I en Fællesskrivelse af 12.Januar 1943 til Statens Landvindingsudvalg har Jagtraadet, Naturfredningsraadet og Reservatraadet bl.a. udtalt:

"I Anledning af Afvandingsplanerne ved Lindved Aa, Odense Amt, tillader vi os at anføre, dels at Arealerne i den nuværende Tilstand er meget smukke, dels at der paa disse findes typiske Dyr- og Plantesamfund, og dels at Søen, paa hvilken der kun drives minimal Jagt, er af megen Betydning for Omegnens Vildtbestand."

I en Skrivelse af 28.August 1944 har Naturfredningsforeningens raadgivende Ingeniør, Civilingeniør Sverre Malm, København, bl.a. udtalt:

"Jeg er endvidere enig med Engel i, at Sænkningen af Vandstanden i de lave Arealer langs Aænen ogsaa vil sænke Grundvandstanden i de vandførende Lag, hvis dette ikke skete, vilde Afvandingen være omsonst, Denne Sænkning af Grundvandstanden vil kunne faa vidtrækkende Følger for Aæns Sommervandføring, og for Vandkraften ogsaa om Vinteren, idet det som ovenfor bemærket maa antages, at en væsentlig Del af Vandføringen i tørre Perioder bestaar af Grundvand Kilder.

Følgen af Afvandingen vil efter min Mening blive, at man vil komme til at staa med et inddiget Vandløb, der i tørre Perioder vil være uden Vand", og i en tilsluttende Erklæring af 20.Oktobre 1944 siges det bl.a.:

" . . . . Det er ligeledes en Kendsgerning, at en Sænkning af Grundvandstanden vil medføre, at Vandløbs Sommervandføring vil forsvinde, naar Grundvands- og Jordbundsforholdene er som ved Lindved Aa. Jeg har fra mange Retssager Erfaring herom."

I en Skrivelse af 12.September 1944 har Det danske Hedeselskabs kulturtekniske Afdeling i Slagelse bl.a. udtalt:

"Med Hensyn til de fremhævede Farer for Formindskelsen af Aæns Vandføring, der skulde opstaa paa Grund af Gennemsvivning og Sænkning af Grundvandstanden i de interesserede Arealer, skal man henvise til, at der under Hedeselskabets Medvirken i mangfoldige Tilfælde er udført lignende Anlæg under tilsvarende Forhold, og ofte hvor

der har været Tale om kunstig Afvanding, idet man har pumpet op i et inddiget Vandløb eller har udført Landkanaler med Diger paa Steder, hvor Fyldmaterialet har været af samme Art som ved Lindved Aa, uden at der har vist sig væsentlige Ulemper, naar der har været taget passende Forholdsregler mod, at Grøfter og Dræn førtes for tæt til Digerne", og i en Skrivelse af 28. August 1944, hvortil der henvises, er der bl.a. udtalt:

"Det skal bemærkes, at det er Meningen ved Afvandingskommissionens Medvirken at faa fastsat Bestemmelser om, at aabne Grøfter og Drænledninger skal holdes i passende Afstand fra Diget for herved at nedsætte Muligheden for Gennemsvivning."

En Afvandingskommission bestaaende af Dommer Harpøth, inspektør K.Almind, Stadsingeniør H.V.Rygner, Antsraadsmedlem A.J.Andersen og Gaardejer Jørgen Greve har i en Sag til Paakendelse af Godsejer Langkildes Erstatningskrav i Tilfælde af Projektets Udførelse bl.a. udtalt:

"Afvandingskommissionen kan ikke se, at der fremkommer Tab af Skønhedsværdier, idet Bramstrup Mølle dam vil beholde sit værende Flodemaal."

Sagen blev derefter forelagt den foran omtalte Overtagelseskommission bestaaende af Højesteretsdommer Poul Gammelgaard, Civilingeniør L.Damgaard og Chr.Andersen, der i sin Kendelse af Sagen a. udtalte:

"Endvidere bemærkes, at der ikke skønnes at blive noget Tab med Hensyn til Rørskær eller Forringelse af Skønhedsværdier samt at Kravet om Erstatning for eventuelt Tab ved Forurening af Aaen maa gøres gældende mod de vedkommende Lodsejere."

Ved Landvæsenskommissionskendelse af 24. Oktober 1944 er det tillagt Odense Kommune en vidtgaende Vandindvindingsret bl.a. i det af nærværende Sag omfattede Areal.

I denne Anledning har Fredningsnævnet aføsket Direktør for Københavns Vandvæsen, Civilingeniør M.J.Udsen en Udtalelse, hvori det bl.a. hedder:

"Iøvrigt bemærkes, at Grundvandstanden langs Lindved Aadal har Stighøjde over Terræn, hvorfor det maa antages, at forskellige Kilder m.v. i Terrænet for Tiden har Afløb til Lindved Aa. Naar Odense Kommune udnytter den tilkendte Vandindvindingsret vil

der fremkomme en betydelig Sænkning af Grundvandstanden langs Aaen, der vil bevirke en Formindskelse af det nuværende Grundvandstilløb til Aaen. Det fremsatte Spørgsmaal maa derfor besvares saaledes, at det er sandsynligt, at Udnyttelsen af den Odense Kommune tilkendte Vandindvindingsret i Egnen ved Lindved vil influere paa Vandføringen i Lindved Aa."

Nævnet har endvidere afæsket Odense Vandværk en Udtalelse, hvori det bl.a. hedder:

"I Anledning af Spørgsmaalet om, hvorvidt den paatænkte Vandindvinding vil indvirke saaledes paa Grundvandstanden, at en Dræning skulde blive overflødig, indenfor det tilkendte Omraade, skal jeg udtale, at Vandværket under Forhandlingerne overfor Landvæsenskommissionen har hævdet som sin Mening, at den Oppumpning, der vilde komme til at finde Sted, ikke vilde komme til at paavirke Vandstanden i allerede eksisterende Boringer og Brønde, da man ved Prøvepumpning paa en Del Boringer har konstateret, at denne i hvert Fald ikke influerer paa Vandstanden i Boringer og Brønde. Noget saadant kan imidlertid aldrig siges med fuld Sikkerhed, og af denne Grund har Kommissionen da ogsaa paalagt Odense Vandværk at indmaale Bund og Vandspejl i samtlige Boringer og Brønde indenfor det paagældende Oplandsomraade.

Jeg synes derfor, der kunde være noget rimeligt i, at man ventede med at foretage de paagældende Dræningsarbejder, indtil man har konstateret, om den af Odense Vandværk paatænkte Oppumpning i det paagældende Omraade vil medføre en Sænkning af Grundvandstanden i en saadan Grad, at nævnte Arbejder vilde blive overflødiggjort.

Det bemærkes samtidig, at Odense Vandværk agter at udføre det paagældende Vandindvindingsanlæg, saa snart Byggemulighederne tillader det, saaledes at der altsaa ikke kan blive Tale om nogen langvarig Udskydelse af omtalte Dræningsarbejder."

Forelagt disse to Erklæringer har Det danske Hedeselskabs kulturtekniske Afdeling i Slagelse udtalt:

"Udfra det Kendskab, som Afdelingen gennem vore hydrometriske Maalinger har til Afstrømningsforholdene for Arealer, hvor Grundvandet udnyttes ved Vandindvinding, vil der, naar den omhandlede

Vandindvinding effektueres, formentlig ske en følelig Formindskelse af Afstrømningen fra den Del af Lindved Aa's Op-land, der ligger inden for den paa Kortet viste Grænselinie. Da Formindskelsen særlig vil være mærkbar om Sommeren og Efteraaret, medens den kun vil blive lidt følelig i Foraarstiden, den Tid, hvori Afvanding i særlig Grad er paakrævet, vil Vandindvindingen derfor efter vor Formening ikke overflødiggøre Afvandingen af de lave Arealer."

Statens Landvindingsudvalg som ogsaa har faaet fornævnte to Erklæringer forelagt har henstillet, at der ikke sker nogen Udskydelse af Fredningssagen og iøvrigt oplyst, at et Underudvalg har udtalt:

"Der er næppe Tvivl om, at et storstilet Vandindvinding-anlæg i Aadalen ovenfor Bramstrup vil faa betydelig Indflydelse paa Vandføringen i Lindved Aa og eventuelt i en vandfattig Tid helt vil kunne tømme Aaen, (hvorefter det først for Alvor vil blive galt med Voldgravene ved Bramstrup, Vandkraft m.v.) I en Periode med stor Afstrømning kan Forholdene imidlertid blive ganske som nu, naar henses til Afvandingsforholdene for de omhandlede Arealer. - Sagen kan sammenlignes med Forholdene ved Hove Aa, hvor Københavns Vandforsynings Boringer har bevirket, at Aaen en stor Del af Aaret ligger fuldkommen tør, men hvor det alligevel for at hindre Oversvømmelser i den varme Tid har været nødvendigt at foretage en betydelig Uddybning af Aaen (forøvrigt med Støtte i Henhold til Landvindingsloven.)"

Naturfredningsnævnet skal nu først bemærke, at Bekymringerne for at Forudsætningerne for Fredningsdeklarationen fra 1918 anses for bristede ved en Formindskelse af Vandstanden i Voldgravene og Mølle dammen, og at Fredningen af Gravanlægget derved maatte bortfalde, er ugrundede, idet Gravanlægget er lovfredet ifølge Naturfredningslovens § 2.

Med Hensyn til Forureningerne af Aaen oven for Bramstrup bemærkes, at en under Forsæde af Dommer Harpøth, Odense Herred, nedsat Landvæsenskommission for Tiden arbejder med Rensningsforanstaltninger mod disse Forureninger, hvorfor Nævnet ikke i Øjeblikket finder Anledning til i Medfør af Naturfredningslovens

§23, Stk.11, at rejse Sag om dette Spørgsmaal.

Der er dernæst udtalt Frygt for, at den paatænkte Afvanding vil blive til Skade for den i Aaen levende sjældne Tæge, aphelocheirus æstivalis, fordi Aaens Vandføring vil blive formindsket. Det fremgaar imidlertid af Sagen, at denne Tæge lever i Aaen mange km nedenfor det Sted - umiddelbart nedenfor Bramstrup Vandmølle, -hvor Afløbet fra de afvandede Arealer agtes tilført Aaen, hvorfor Nævnet mener i denne Sag at kunne se bort fra ethvert Hensyn til denne Tæge, og det ses ej heller godtgjort, at Afvandingen vil ødelægge anden værdifuld Fauna.

Det Areal, der ønskes fredet er smukt - navnlig fra Bakken Nord for Matr.Nr.4a og 9b, men denne Udsigt har ingen Betydning for Almenheden, medmindre der skaffes denne en særlig Adgang hertil, og Nævnet finder ikke tilstrækkelig Grund til at træffe Bestemmelser herom, navnlig i Betragtning af at Ejeren af den største Del af Arealet, Godsejer Langkilde, ikke ønsker at gaa med hertil uden en betydelig Erstatning, medens han iøvrigt har tiltraadt, at der sker Fredning og frafaldet Krav om Erstatning.

Selv om de af de øvrige Lodsejere krævede Erstatninger i Forhold til Arealernes Grundværdi synes for store, vil det, hvis Fredningen gennemføres, være nødvendigt at yde Lodsejerne saa betydelige Erstatninger, at det næppe paa Forhaand kan ventes, at Statens Bevillingsmyndigheder vil gaa med hertil - navnlig naar Almenheden ikke faar Adgang.

Selv om de ommeldte Arealer er skønne, er det dog derhos tvivlsomt, om de har en saadan Skønhed og Ejendommelighed, at der foreligger Fredningshjemmel efter Lovens § 1, 1.Led, hvor der iøvrigt netop lægges særlig Vægt paa Betydningen for Almenheden.

Det vigtigste Spørgsmaal er efter Nævnets Formening Hensynet til Fæstningsgravene omkring Bramstrup Hovedgaard. Selv om de som nævnt er fredede, er det af Betydning for Almenheden, at de ikke i Sommertiden bliver stinkende Moradser.

Man forudsætter, at der af den nedsatte Landvæsenskommission træffes Foranstaltninger til at formindske Forureningerne

højere oppe i Aaen, navnlig fra Søbysøgaard og Nr.Søby Mejeri, og at der ikke tilføres Fæstningsgravene Forureninger fra Bramstrup, samt at Gravene oprenses i samme Omfang som hidtil.

Nævnet kan herefter ikke anse det for godtgjort, at den paatænkte Afvanding vil betyde en saa stor Fare for Formindskelse af Vandstanden i Fæstningsgravene og for øget Forurening af disse, at det offentlige kan paatage sig saa store Byrder som en Fredning vil medføre, og Nævnet mener herefter ikke at kunne træffe Bestemmelse om en Fredning, der hindrer Projektet.

Efter Nævnets Formening er der større Fare for, at det i Odense Vandvæsen nedenfor Bramstrup paabegyndte Vandindvindingsanlæg, hvis Omraade efter Kortet Bilag 41 ogsaa omfatter betydelige Arealer oven for Bramstrup, kan medføre at Lindved i Sommertiden berøves en Del af sit nuværende Kildevandstiløb, men Nævnet mener ikke, at der er Hjemmel til af Hensyn til Fæstningsgravene at træffe Fredningsbestemmelse mod Vandindvindingen.

Under Henvisning til Naturfredningslovens § 9 maa dog henstilles til Landbrugsministeriet, at der kun gives Statstilskud til Afvandingen, forsaavidt denne gennemføres paa en saadan Maade, at der berøves de til Bramstrup hørende Arealer saa lidt Vand som muligt, og det henstilles derfor, at Hovedledningen lægges saa langt fra Aaen som muligt, helst ca 40 m, hvor der ikke er Lerbund, og at der til Ledningen benyttes Rør med False, hvor Ledningen ikke ligger i Lerbund samt imprægnerede Rør, hvis Rørene ikke er fremstillet i en saadan Kvalitet, at de er vandsikre uden Imprægnering. Endelig henstilles det til Overvejelse, at Rørledningen afspærres i den tørreste Aarstid, og saaledes at der let kan aabnes for den i Tilfælde af ekstraordinær Nedbør.

Efter det for Nævnet oplyste, er det ikke muligt at tilføre Bramstrup Mølleledam det afledede Vand uden gennem et kostbart Pumpsystem, men en saadan Tilførsel kan kun antages at have væsentlig Betydning for Driften af Bramstrup Vandmølle, og det ligger helt uden for Nævnets Opgave at tage Hensyn til denne Mølles Drift.

T h i b e s t e m m e s :

Naturfredningsnævnet mener ikke at kunne imødekomme den af Danmarks Naturfredningsforening fremsatte Begøring om Fredning af de ommeldte Arealer langs Lindved Aa oven for Bramstrup i Nr. Lyndelse Sogn til Hindring af det projekterede Afvandingsanlæg.

Dømmestrup, den 8. Marts 1945.

Frithiof Larsen

OVERFREDNINGSNÆVNET >

U d s k r i f t

af

OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL.

Aar 1947, den 24. Maj, afsagde Overfredningsnævnet paa Grundlag af skriftlig Votering følgende

K e n d e l s e

i Sagen Nr. 618/1946 angaaende Spørgsmaalet om Fredning af Arealer langs Lindved Aa i Nr. Lyndelse Sogn oven for Bramstrup Hovedgaard.

Paa Foranledning af Ejere af vandlidende Arealer langs Lindved Aa i Nr. Lyndelse Sogn ovenfor Bramstrup Hovedgaard har Det danske Hedeselskab udarbejdet et Inddæmnings- og Afvandingsprojekt for Arealer paa formentlig ca. 76 ha.

Danmarks Naturfredningsforening har derefter paa Foranledning af Ejeren af Bramstrup Hovedgaard, Godsejer Langkilde, til Hindring af det nævnte Projekt begæret rejst Sag om Fredning af Arealer langs Lindved Aa sydvest for Bramstrup med Bevaring af Arealernes nuværende Tilstand, idet man befrygter, at den projekterede Afvanding vil være til Skade for Vandstanden i de historiske Vandgrave omkring Bramstrup Borgholm.

Naturfredningsnævnet for Odense Amtsradsreds, som efter denne Begæring har taget Sagen til behandling, har den 10. Marts 1945 afsagt Kendelse, ved hvilke Nævnet har nægtet at imødekomme Danmarks Naturfredningsforenings Begæring.

Hedeselskabet hævder, at Afvandingen ikke vil skade Vandgrevene eller den til Bramstrup hørende Vandmølle, men andre Sagskyndige hævder det modsatte som overvejende sandsynligt.

Nævnets Afgørelse er af Højesteretssagfører Ejvind Møller paa Godsejer Langkildes Vegne indanket for Overfredningsnævnet, som den 9. November 1945 har afholdt Aaasteds møde i Sagen.

Efter Besigtigelse af de paagældende Arealer afholdtes Møde paa Bramstrup, hvor Repræsentanter for henholdsvis Godsejer

Langkilde og vedkommende Lodsejerudvalg udførligt redegjorde for deres Synspunkter.

Mod Slutningen af Mødet foreslog Civilingeniør Engel paa Langkildes Vegne, at Vandet fra Aaen, dersom det blev afledet fra de øvrige Lodsejeres Jorder, førtes i Rør med Muffer ind over Bramstrups Vandomraader.

Efter Mødet tilskrev Overfredningsnævnet den 14. November 1945 Lodsejerudvalget med Forespørgsel om, hvorvidt og i bekræftende Fald paa hvilke nærmere Vilkaar Lodsejerne - under Forudsætning af Fredningssagens Bortfald, forsaa vidt angaar Arealerne udenfor "Bramstrups" Jorder - maatte kunne indgaa paa den af Civilingeniør Engel skitserede Ordning, gaaende ud paa, at der alene foretages Afvanding af de øvrige Lodsejeres Arealer, men derimod ikke af Bramstrups af Avvandingsprojektet omfattende ca. 13 ha, idet der over Bramstrups Jorder føres en lukket (ikke vandsugende) Rørledning.

Lodsejerudvalgets Besvarelse, der er dateret 3. Juni 1946 tilstilledes Langkildes Sagfører til Udtalelse, og denne fremsendte efter forgæves at have forsøgt at fremskaffe noget Materiale til Sagens yderligere Belysning, en udførlig Udtalelse af 8. November 1946, som af Overfredningsnævnet forelagdes Lodsejerudvalget, hvis Ytringer herover indløb den 22. Marts 1947.

Gennem denne Brevveksling nærmede Parterne sig en Del til hinanden men en Overenskomst mellem dem har dog ikke kunnet opnaas.

Idet Overfredningsnævnet herefter optager Naturfredningssagen til Afgørelse, bemærkes, at hvorvel man maatte anse det for beklageligt, om en Avvanding af Arealer sydvest for Bramstrup maatte medføre Føringelse af de ved Naturfredningslovens § 2 fredede historiske Anlæg omkring Bramstrup Hovedgaard, saa Overfredningsnævnet slutte sig til Naturfredningsnævnets foran nævnte Kendelse, ved hvilken Nævnet har nægtet at imødekomme Danmarks Naturfredningsforenings Begæring om Fredning af Arealer langs Lindved Aa i Nr. Lyndelse Sogn oven for Bramstrup Hovedgaard, da man efter samtlige foreliggende Oplysninger om Avvandingens formodede Virkninger ikke finder et saa indgribende Skridt som den foreslaede Fredning tilstrækkeligt begrundet. Fredningsnævnets

Kendelse vil derfor være at stadfæste.

T h i b e s t e m m e s :

Den af Naturfredningsnævnet for Odense Amtsrædsreds den 10.Marts 1945 afsagte Kendelse, ved hvilken Nævnet har nægtet at imødekomme Danmarks Naturfredningsforenings Begæring om Fredning af Arealer langs Lindved As i Nr. Lyndelse Sogn oven for Bramstrup Hovedgaard, stadfæstes.

P.O.V.

Frederik V.Petersen